

**Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου
Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας
2013/33/ΕΕ (αναδιατύπωση 29.6.13) σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των
αιτούντων διεθνή προστασία κ.ά. διατάξεις**

Ο Συνήγορος του Πολίτη είχε υποβάλει τον Οκτώβριο 2016 (α.π. Γρ.Συν.37 /31-10-2016) αναλυτικές παρατηρήσεις στον τότε αναπληρωτή Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής επί του κειμένου που έχει τεθεί σε δημόσια διαβούλευση για την προσαρμογή της εσωτερικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2013/33/ΕΕ, (αναδιατύπωση 29.6.13, εφεξής στο κείμενο «Οδηγία»), βάσει της πολυετούς ενασχόλησής του με θέματα διαδικασιών άσυλου και υποδοχής αιτούντων άσυλο, της συνταγματικής αποστολής του για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων αλλά και με βάση την αρμοδιότητά του για τη βελτίωση της ποιότητας ανάλυσης συνεπειών των κανονιστικών ρυθμίσεων (άρθρ.7 Ν.4048/12, Α'34).

Εν όψει του κατατεθέντος την 19-4-2018 νέου σχεδίου νόμου με το ίδιο αντικείμενο, το οποίο φαίνεται να έχει ενσωματώσει κάποιες από τις παρατηρήσεις, νομοτεχνικές και ουσίας, που η Ανεξάρτητη Αρχή είχε διατυπώσει το 2016, θα θέλαμε επί του παρόντος να σημειώσουμε κάποιες συνοπτικές επισημάνσεις αποτίμησης της νέας κατάστρωσης διατάξεων που μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

Καταρχήν, το κατατεθέν σχέδιο νόμου στο **Α' κεφάλαιο που αφορά την προσαρμογή της εσωτερικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2013/33/ΕΕ** είναι κατά τη γνώμη μας πολύ αρτιότερο νομοτεχνικά του προηγθέντος το 2016 και πληρέστερο σε εξειδικεύσεις των όρων και συνθηκών υποδοχής των αιτούντων άσυλο. Έχει δε ενσωματώσει κάποιες από τις βασικές προτάσεις του Συνηγόρου, ενώ άλλα σημεία χρήζουν βελτίωσης. Πιο συγκεκριμένα, επί των άρθρων του σχεδίου νόμου θα θέλαμε να επισημάνουμε τα εξής:

Άρθρο 2

Στους ορισμούς του άρθρου 2 του νομοσχεδίου είχαμε ήδη προτείνει την αντικατάσταση του όρου «πολίτης τρίτης χώρας» από τον όρο «αλλοδαπός». Αυτό προτείνεται αφενός προς εναρμόνιση με τον ορισμό της «αίτησης διεθνούς προστασίας» στην περίπτωση β του άρθρου 34 του Ν. 4375/2016 και αφετέρου γιατί έτσι το νομοσχέδιο θα ευθυγραμμίζεται πλήρως με τη διεθνή Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

Για τους ίδιους λόγους και προκειμένου να μην δημιουργούνται ερωτηματικά ως προς την έκταση της προστασίας του καθεστώτος του αιτούντος άσυλο (άρθρ. 34.δ του Ν. 4375/2016, Οδηγία 2013/32/ΕΕ), θεωρούμε προβληματικό τον περιορισμό που εμπεριέχεται στον ορισμό του αιτούντος διεθνή προστασία (περίπτωση β in fine) «*επί της οποίας δεν έχει ληφθεί ακόμη οριστική απόφαση*» δεδομένου ότι δεν προσδιορίζεται η έννοια της οριστικής απόφασης κατά το εσωτερικό μας δίκαιο.

Στην περίπτωση ι του άρθρου 2 του νομοσχεδίου, ο ορισμός είναι εξαιρετικά ευρύς, θα πρέπει κατ'αρχήν να γίνει παραπομπή στο άρθρο 18 του κατατεθέντος.

Στο άρθρ. 2 περ. ια' **ενσωματώθηκε** απολύτως η προταθείσα διατύπωση για τη συμπλήρωση του ορισμού «εκπρόσωπος ασυνόδευτου ανηλίκου», σύμφωνα με τον ν. 4375/2016 (δηλ. αναφορά και στο πρόσωπο του Εισαγγελέα Πρωτοδικών ελλείψει Εισαγγελέα Ανηλίκων) και τη ρητή πρόβλεψη της δυνατότητας του νόμιμου εκπροσώπου νομικού προσώπου, που αναλαμβάνει τυπικά την εκπροσώπηση του ανηλίκου, να εξουσιοδοτεί άλλο πρόσωπο για την ουσιαστική εκπροσώπηση στις αναγκαίες διαδικασίες.

Άρθρο 3

Υιοθετείται η προηγούμενη παρατήρηση του Συνηγόρου για σαφή προσδιορισμό των «αρμόδιων αρχών υποδοχής», για λόγους ασφάλειας δικαίου. (πρβλ. πρώην άρθρ.2 περ.ιγ του σχεδίου διαβούλευσης του Οκτωβρίου 2016). Πλέον ο ορισμός της περίπτωσης (β)

του άρθρ.3 αναφέρεται ρητώς στην Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης και στη Δ/ση Προστασίας Αιτούντων Άσυλο της Γεν.Γραμματείας Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Ωστόσο κρίνεται σκόπιμη η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων των δύο αυτών υπηρεσιών, προς αποφυγή ενδεχόμενης σύγκρουσης αρμοδιοτήτων κατά την υλοποίηση της νομοθεσίας αυτής.

Παραμένει επίσης το πρόβλημα ως προς τον φορέα κυρώσεων (βλ. παρακάτω άρθρ.19).

Άρθρο 4

Υιοθετήθηκε η πρόταση του Συνηγόρου για χρήση συνολικά στο κείμενο της διάξευξης (τελική διατύπωση: «ανήλικοι, συνοδευόμενοι ή μη») αντί του «ανήλικοι και ειδικότερα οι ασυνόδευτοι» και παρεμφερών διατυπώσεων που ενείχαν τον κίνδυνο συσταλτικών (παρ)ερμηνειών (βλ. ενδεικτικά άρθ. 4 παρ. 1, άρθ. 20 παρ.1).

Σημαντική θεωρείται η **αποδοχή** της πρότασης για ρητή και σαφή πρόβλεψη, περί εφαρμογής του νόμου και στους ανήλικους «ανεξάρτητα εάν έχουν υποβάλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, με την επιφύλαξη τυχόν ευνοϊκότερων διατάξεων» (άρθ. 4 παρ. 1). Εκφράζεται ωστόσο η ανησυχία, μήπως σε άρθρα όπου ως δικαιούχοι εμφανίζονται κατά τη ρητή διατύπωση «οι αιτούντες», ερμηνευτεί ότι υπάρχει περιορισμός πεδίου εφαρμογής για συγκεκριμένα δικαιώματα. Για τον λόγο αυτόν είχε προταθεί η άρση τυχόν παρερμηνειών με ρητή πρόβλεψη ότι, όπου αναφέρεται στον νόμο «αιτών/αιτούντες», ως δικαιούχος νοείται και ο ανήλικος ανεξάρτητα του καθεστώτος του. Λ.χ. στην περίπτωση της έκδοσης ΑΜΚΑ για πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, μπορεί να θεωρηθεί, όπως γίνεται μέχρι σήμερα, ότι δεν είναι δικαιούχοι οι ανήλικοι που δεν είναι αιτούντες, λόγω έλλειψης εγγράφων που νομιμοποιούν την παραμονή τους στη χώρα (βλ. άρθ. 17 παρ. 2 σχεδίου).

Άρθρο 5

Παρ.2

Η ενημέρωση των αιτούντων αναφέρεται πλέον σε «φορείς» και όχι απλώς σε «οργανώσεις», **υιοθετώντας** την προηγούμενη παρατήρηση του Συνηγόρου (πρώην άρθρ.4 παρ. 2), με βάση και το άρθρ. 5 της Οδηγίας, ότι στην ευρύτερη από την «οργάνωση» έννοια του φορέα υπάγονται όχι μόνον ιδιωτικές οργανώσεις αλλά και δημόσιες υπηρεσίες και αρχές.

Άρθρο 7

Ός προς τον περιορισμό κυκλοφορίας σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή:

Ο κανόνας κατά την Οδηγία (παρ.1 του άρθρ.7 της Οδηγίας), είναι η ελεύθερη κυκλοφορία των αιτούντων άσυλο σε όλην την επικράτεια ή σε οριζόμενη περιοχή που δεν θίγει την ιδιωτική τους ζωή και τα πλεονεκτήματα που τους παρέχει η Οδηγία. Και στην παρ.2 τίθενται οι προϋποθέσεις για την εξαίρεση, δηλ. τον περιορισμό διαμονής του αιτούντα για συγκεκριμένους λόγους, όπως η δημόσια τάξη και η ανάγκη ταχείας επεξεργασίας και αποτελεσματικής παρακολούθησης της αίτησής του.

Παρατηρούμε τα εξής:

- Η μεταφορά στο εσωτερικό μας δίκαιο γίνεται με τη συνένωση μέρους των δύο πρώτων παραγράφων του άρθρ.7 της Οδηγίας σε μία ενιαία εξουσιοδότηση, ήτοι με εξουσιοδότηση κανονιστικής απόφασης του Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου η οποία προβλέπει τον περιορισμό σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή (παρ.1 του άρθρ.7 της Οδηγίας) χρησιμοποιώντας ωστόσο ως αιτιολογία την ανάγκη ταχείας επεξεργασίας και αποτελεσματικής παρακολούθησης της αίτησης, δηλ. χρησιμοποιώντας τον λόγο της ατομικής εξαίρεσης της παρ.2 της Οδηγίας. Η παρ.2 της Οδηγίας αναφέρεται σε ατομικές αποφάσεις που προϋποθέτουν εξατομικευμένη κρίση, δεδομένου ότι αναφέρεται σε σοβαρούς περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας κάθε αιτούντα που συναρτώνται με την ατομική του συμπεριφορά και περίπτωση. Λόγος που ανάγεται στη σφαίρα της διοίκησης (ανάγκη ταχείας επεξεργασίας και αποτελεσματικής παρακολούθησης της αίτησης) δεν μπορεί να αποτελέσει θεμιτή βάση για γενικό περιορισμό της προσωπικής ελευθερίας.

-Η αρμοδιότητα έκδοσης από τον Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου κανονιστικής διοικητικής πράξης περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των αιτούντων διεθνή προστασία δεν συνάδει με τις αρμοδιότητες της Υπηρεσίας αυτής. Σύμφωνα με την κατά το Σύνταγμα καθ'ύλην αρμοδιότητα των Υπουργείων ένας τόσοσ σοβαρός –και κανονιστικός- περιορισμός – της προσωπικής ελευθερίας δεν μπορεί παρά να ανήκει στον ΥΠΕΣ-Τομέα Προστασίας του Πολίτη. Στο αντίστοιχο άρθρο του νομοσχεδίου που είχε τεθεί σε

διαβούλευση τον Οκτώβριο 2016 οριζόταν ότι η Απόφαση θα εκδίδεται από όργανο της Ελληνικής Αστυνομίας.

-Υιοθετήθηκε **μία από τις προτάσεις μας**, να μην παραλειφθεί η αναγκαιότητα ως πρόσθετη προϋπόθεση της παρ.2 της Οδηγίας για έναν περιορισμό της προσωπικής ελευθερίας που συναρτάται όχι με το πρόσωπο αλλά με την αποτελεσματικότητα της διοίκησης, όπως είναι η επεξεργασία και παρακολούθηση του αιτήματος (παρ. 2 «όταν είναι αναγκαίο»).

Άρθρο 8

Είναι κατ'αρχήν **θετική** η παραπομπή στο άρθρ.46 του Ν.4375/2016, με το οποίο έχει ήδη εναρμονισθεί το εσωτερικό μας δίκαιο με τα σχετικά άρθρα 8-11 της Οδηγίας. Ο Συνήγορος του Πολίτη είχε υποβάλει προτάσεις για την προσαρμογή της νομοθεσίας προς τις προβλέψεις του άρθρ.8 της Οδηγίας σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο, πολλές από τις οποίες έγιναν δεκτές με τη διάταξη αυτή του Ν.4375/2016 (αιτιολόγηση των αποφάσεων κράτησης ως εξαιρετικού μέτρου κατά των υποβαλόντων αίτημα διεθνούς προστασίας ενόσω κρατούνται, εξατομικευμένη αξιολόγηση, απώτατο χρονικό όριο κράτησης των ανηλίκων, περιοδικός δικαστικός έλεγχος κ.ά.).

Άρθρο 9

Το νέο άρθρο 9 ως προς τις συνθήκες κράτησης συνάδει με την αρχική παρατήρηση του Συνηγόρου για πληρέστερη εναρμόνιση με τις κατ' ουσίαν ρυθμίσεις της Οδηγίας. Είχαμε επισημάνει το 2016 ότι η Οδηγία στο άρθρ.10 παρ.1 επιβάλλει τη χωριστή κράτηση «στο μέτρο του δυνατού» των αιτούντων από άλλους υπηκόους τρίτων χωρών που δεν έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Επίσης στο άρθρ.10 παρ.2 επιβάλλει οι αιτούντες που τελούν σε κράτηση να έχουν πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους. (Είχαμε επίσης σημειώσει ότι η δυνατότητα υπαίθριου προαυλισμού στην πράξη είναι το ζητούμενο στις συνθήκες διοικητικής κράτησης, γεγονός που έχει διαπιστώσει ο Συνήγορος στην Δ/νση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης και σε άλλους χώρους αστυνομικής κράτησης όπου κρατούνται και αιτούντες άσυλο αλλοδαποί.) Και οι δύο συγκεκριμένες προτάσεις του Συνηγόρου περιλαμβάνονται πλέον στο κατατεθέν νομοσχέδιο (περιπτώσεις (α) και (β) του άρθρ.10).

Ως προς την πρόσβαση του Συνηγόρου σε χώρους εγκλεισμού βάσει διεθνούς σύμβασης του ΟΗΕ ως εθνικός μηχανισμός πρόληψης των βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης, βάσει κυρωθείσας διεθνούς συμβάσεως (Ν.4228/2014), αυτή θεωρούμε ότι δεν θίγεται από το νυν άρθρ.10 διότι αποτελεί κανόνα υπέρτερης τυπικής ισχύος (άρθρ.28 παρ.1 Συντάγματος).

Άρθρο 10

Ως προς την κράτηση ευάλωτων ατόμων και αιτούντων με ειδικές ανάγκες υποδοχής, ο Συνήγορος είχε επισημάνει στο τεθέν το 2016 σε διαβούλευση σχέδιο νόμου ως παράδειγμα ανεπαρκούς εναρμόνισης το γεγονός ότι η υγεία, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας, των αιτούντων υπό κράτηση, αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των εθνικών αρχών κατά το άρθρ. 11 παρ.1 της Οδηγίας. Το ίδιο άρθρο της Οδηγίας ορίζει στη συνέχεια ότι, σε περίπτωση κράτησης ευάλωτων ατόμων, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τακτική παρακολούθηση κι επαρκή υποστήριξη, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη κατάστασή τους, συμπεριλαμβανομένης της υγείας τους. Η μεταφορά της Οδηγίας στο εσωτερικό μας δίκαιο στο κατατεθέν νομοσχέδιο **υιοθέτησε** τις διατυπώσεις αυτές της Οδηγίας.

Ως προς τη ρύθμιση της περ. α', ο Συνήγορος έχει διατυπώσει πάγια την αντίρρησή του στην πρόβλεψη δυνατότητας διοικητικής κράτησης ανηλίκων, ακόμη και στη βάση της «έσχατης ανάγκης». Η διοικητική κράτηση, και οιαδήποτε άλλη μορφή στέρησης της ελευθερίας των παιδιών, που συνδέεται αποκλειστικά με το νομικό καθεστώς των ίδιων ή των γονέων τους ως αλλοδαπών πολιτών, αποτελεί παραβίαση των δικαιωμάτων τους, έρχεται πάντοτε σε αντίθεση με την αρχή του βέλτιστου συμφέροντός τους, είναι καταρχήν δυσμενές διακριτικό μέτρο εις βάρος των παιδιών με βάση την καταγωγή τους, και δε μπορεί να δικαιολογείται ούτε ως έσχατο μέτρο υπό το πρίσμα του άρθρου 37 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Επιπλέον, η κράτηση και ο περιορισμός της ελευθερίας των παιδιών υπό απαράδεκτες συνθήκες, και συχνά για μεγάλα χρονικά διαστήματα, σε αστυνομικά κρατητήρια, σε χώρους λιμενικών αρχών και σε προαναχωρησιακά κέντρα, επιτείνουν την παραβίαση των δικαιωμάτων τους και συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Ως εκ, τούτου προτείνεται η απαλοιφή της σχετικής παραγράφου.

Άρθρο 12

Σε ό,τι αφορά το άρθρο 12 του κατατεθέντος νομοσχεδίου, αυτό παρουσιάζεται **βελτιωμένο** σε σχέση με το αντίστοιχο άρθρο του νομοσχεδίου που είχε τεθεί σε διαβούλευση τον Οκτώβριο 2016. Πιο συγκεκριμένα:

1) Αντί της πρόβλεψης διακριτικής ευχέρειας στις «αρμόδιες Αρχές υποδοχής και φιλοξενίας» ως προς το αν θα ζητούν την υποβολή σε ιατρική εξέταση των αιτούντων διεθνή προστασία, τέθηκε σαφής πρόβλεψη περί υποχρεωτικής υποβολής σε ιατρικές εξετάσεις κατά την ήδη ακολουθούμενη διαδικασία υποδοχής και ταυτοποίησης του άρθρου 9 του Ν. 4375/2016.

2) Ορθά προστέθηκε μνεία στις «σχετικές έγγραφες οδηγίες των αρμόδιων υπηρεσιών για την πρόληψη μετάδοσης νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας».

3) Αφαιρέθηκε η προβληματική πρόβλεψη, ότι η ιατρική εξέταση λαμβάνει χώρα [προκειμένου να πιστοποιηθεί ότι οι εξεταζόμενοι δεν πάσχουν από ασθένεια που εγκυμονεί κίνδυνο επιδημίας] «για την προστασία της δημόσιας υγείας και στους ημεδαπούς».

4) Είναι επαινετέα η πρόθεση των συντακτών των διατάξεων της νέας παραγράφου 2 και του νέου εδαφίου β' της παραγράφου 1 του άρθρου 12 περί σεβασμού στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και περί κατάλληλης ενημέρωσης των εξεταζομένων αφενός και περί μέριμνας για λήψη των αναγκαίων για την προάσπιση της δημόσιας υγείας προληπτικών και θεραπευτικών μέτρων και περί διαχείρισης των ιατρικών δεδομένων των ασθενών σύμφωνα με την αρχή της εμπιστευτικότητας αφετέρου.

Παραμένοντα ζητήματα:

1) Η προτεινόμενη από την Ανεξάρτητη Αρχή διατύπωση ως προς το σκοπό της επιβαλλόμενης ιατρικής εξέτασης ήταν «για να διερευνηθεί εάν πάσχουν από ασθένεια που εγκυμονεί κίνδυνο επιδημίας κατά τα οριζόμενα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ή λοιμώδεις νόσους ή μεταδοτικές ασθένειες που επιβάλλουν τη λήψη μέτρων για λόγους δημόσιας υγείας», ενώ η αναφορά των ασθενειών που μεταδίδονται «αερογενώς ή με το συγχρωτισμό» γινόταν στην ίδια πρόταση για τη λήψη των αναγκαίων προληπτικών ή θεραπευτικών μέτρων. Στο κατατεθέν νομοσχέδιο ορίζεται ότι η ιατρική εξέταση λαμβάνει χώρα «προκειμένου να διερευνηθεί εάν [οι εξεταζόμενοι] πάσχουν από ασθένεια που εγκυμονεί κίνδυνο επιδημίας κατά τα οριζόμενα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ή ασθένεια που μεταδίδεται αερογενώς ή με το συγχρωτισμό», αφήνοντας έτσι εκτός της εν λόγω διατύπωσης τις άλλες λοιμώδεις νόσους ή μεταδοτικές ασθένειες που επιβάλλουν τη λήψη μέτρων για λόγους δημόσιας υγείας, λ.χ. όσες μεταδίδονται από έντομα.

2) Κρίνεται σκόπιμη η αναφορά σε υποχρέωση διαχείρισης των ιατρικών δεδομένων των εξεταζομένων όχι μόνον σύμφωνα με την αρχή της εμπιστευτικότητας αλλά και με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας περί επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.

Άρθρο 13

Σημαντική κρίνεται η αναδιατύπωση στο άρθρ. 13 παρ. 1 του σχεδίου, με **υιοθέτηση** της πιο ευέλικτης προταθείσας από τον Συνήγορο πρόβλεψης, ως προς τις τυχόν ελλείψεις στα δικαιολογητικά εγγραφής στο σχολείο («και με διευκολύνσεις ως προς την εγγραφή σε περίπτωση δυσχερειών υποβολής των απαιτούμενων δικαιολογητικών» αντί του «σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας υποβολής όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών»).

Στην παρ. 3 του παραπάνω άρθρου (13) έγινε επίσης δεκτή η **πρόταση** αντικατάστασης του όρου «πρόσβαση» από «ένταξη», με το σκεπτικό του Συνηγόρου, δηλαδή προς αποτροπή εσφαλμένης ερμηνείας σε βάρος των δικαιωμάτων πρόσβασης ανηλίκων στην εκπαίδευση.

Άρθρο 17

1) Στην παρ. 1 δεν διευκρινίζεται ποια διαδικασία πιστοποίησης εννοείται με τη φράση «πιστοποιημένους κοινωνικούς φορείς».

2) Η παρ. 2 περιλαμβάνει περισσότερες της μιας συντακτικά ασύνδετες διατυπώσεις. Πρόταση της Ανεξάρτητης Αρχής για τη διάταξη της πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική νοσοκομειακή και ψυχιατρική περίθαλψη παραμένει η εξής:

«Στους αιτούντες παρέχεται δωρεάν ιατροφαρμακευτική νοσοκομειακή και ψυχιατρική περίθαλψη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 του Ν. 4368/2016 (Α' 21), όπως ισχύει. Οι αρμόδιες Αρχές υποδοχής και φιλοξενίας μεριμνούν ώστε να είναι απρόσκοπτη η πρόσβαση των αιτούντων στην αναγκαία ιατρική φροντίδα, που περιλαμβάνει τουλάχιστον την επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και την απαραίτητη αγωγή για ασθένειες και σοβαρές ψυχικές διαταραχές, καθώς και για την παροχή στους αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής της αναγκαίας ιατρικής ή άλλης βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της ψυχιατρικής φροντίδας, όπου απαιτείται.

3) Διαπιστώνεται ότι **έχει αφαιρεθεί** στο κατατεθέν νομοσχέδιο η αναφορά του προγενέστερου και τεθέντος σε διαβούλευση το 2016 νομοσχεδίου, ότι χορηγείται στους αιτούντες «κάθε μορφής κοινωνική προστασία που παρέχεται στους ημεδαπούς υπό μορφή οικονομικού βοηθήματος ή δελτίου». Αντίθετα ορίζεται ότι μπορεί να παρέχεται «μορφή οικονομικού βοηθήματος», χωρίς περαιτέρω προβλέψεις σχετικές με το βοήθημα αυτό, τις προϋποθέσεις του, από ποιον χορηγείται, με ποια διαδικασία κλπ. Προτείνεται κατ' ελάχιστο η πρόβλεψη έκδοσης Προεδρικού Διατάγματος για τον καθορισμό όλων των συναφών όρων της χορήγησης του εν λόγω βοηθήματος, καθώς δεν πρόκειται για όρους ειδικότερους σε σχέση με βασικές παραμέτρους οριζόμενες στο νόμο ή για θέματα με χαρακτήρα απλώς τεχνικό ή λεπτομερειακό.

4) Στην παρ. 3 ορίζεται ότι η παροχή μέρους ή και του συνόλου των υλικών συνθηκών υποδοχής της παρ. 1 του ίδιου άρθρου τελεί υπό την προϋπόθεση ότι οι αιτούντες «δεν εργάζονται ή ότι η εργασία τους δεν αποφέρει επαρκείς πόρους [...] κατ' αναλογία με τα εισοδηματικά κριτήρια του άρθρου 235 του ν. 4389/2016». Είναι ασαφές για ποιο λόγο δεν αρκεί στο σημείο αυτό η θέση εισοδηματικών κριτηρίων και γίνεται, αντίθετα, αναφορά στην εργασία – και μάλιστα είτε ως αυτοτελή όρο μη χορήγησης των σχετικών παροχών είτε σε συνδυασμό με τα εισοδηματικά κριτήρια, χωρίς να διευκρινίζεται ποιο όργανο θα αποφασίζει πότε θα ισχύει το ένα και πότε το άλλο σκέλος της διάζευξης. Επιπλέον, αντί της αναφοράς σε «εισοδηματικά κριτήρια του άρθρου 235 του ν. 4389/2016» θα έπρεπε να αναφέρονται τα εισοδηματικά κριτήρια της εκάστοτε ισχύουσας ΚΥΑ που διέπει το Πρόγραμμα «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης» και η οποία προβλέπεται στο άρθρο 235 του ν. 4389/2016. Συνεπώς, η Ανεξάρτητη Αρχή προτείνει η παρ. 3 του άρθρου 17 του νομοσχεδίου να τροποποιηθεί ώστε η εξασφάλιση ή μη των προβλεπόμενων στην παρ. 1 υλικών συνθηκών υποδοχής να συνδέεται μόνον με την ύπαρξη εισοδημάτων ίσων ή μεγαλύτερων με τα προβλεπόμενα στα εισοδηματικά κριτήρια της εκάστοτε ισχύουσας ΚΥΑ που διέπει το Πρόγραμμα «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης».

Άρθρο 18

(Παρ.1- να τεθεί αρίθμηση παραγράφου στην αρχή).

Ως «κέντρα φιλοξενίας» πρέπει επίσης να οριστούν (α) οι δομές που ο Νόμος 4375/2016 όρισε στην περίπτωση γ της παρ. 4 του άρθρου 8 (και στην παρ. 5 του άρθρου 10) ως δομές που θα λειτουργούν, υπό την ευθύνη της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, για τη φιλοξενία αιτούντων διεθνή προστασία, καθώς και (β) οι δομές για τη φιλοξενία των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Επισημαίνεται ότι λείπουν προβλέψεις σχετικές με το σε ποιον αποστέλλεται το αίτημα στέγασης του εκάστοτε αιτούντος (λ.χ. στο ΕΚΚΑ, στη Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, σε άλλον φορέα;), με ποιες προδιαγραφές επιλέγονται οι χώροι φιλοξενίας και από ποιον και πώς ακριβώς ασκείται η εποπτεία από την αρμόδια αρχή υποδοχής «σε συνεργασία με τους κατά περίπτωση συναρμόδιους κρατικούς φορείς» (χωρίς να ορίζονται ποιοι είναι αυτοί) επί των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων διαχείρισης των κέντρων φιλοξενίας και υλοποίησης στεγαστικών προγραμμάτων για αιτούντες και των εμπλεκόμενων διεθνών οργανισμών.

(Παρ.2- να τεθεί αρίθμηση παραγράφου πριν τη φράση «Με την επιφύλαξη των ειδικών όρων κράτησης...»)

Στο σημείο (β) προβλέπεται η διασφάλιση της δυνατότητας επικοινωνίας των αιτούντων διεθνή προστασία με συγγενείς, νομικούς συμβούλους, την Ύπατη Αρμοστεία «και

άλλους πιστοποιημένους κοινωνικούς φορείς». Έτσι περιορίζεται το δικαίωμα επικοινωνίας που προβλέπει η Οδηγία στο αντίστοιχο άρθρ.18 παρ.2.β και αναφέρεται σε άλλες σχετικές εθνικές, διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς». Κατ' αρχήν επισημαίνεται ότι ο περιορισμός αυτός δεν αφορά τον Συνήγορο του Πολίτη διότι η συνταγματική αρμοδιότητα του Συνηγόρου εν προκειμένω ως προς διαδικασίες και συνθήκες υποδοχής αιτούντων άσυλο ισχύει παράλληλα με τις προτεινόμενες διατάξεις, δεδομένου ότι συνιστά εγγύηση του δικαιώματος αναφοράς (άρθρ.10 Συντάγματος) κάθε προσώπου, ανεξαρτήτως ιθαγενείας ή νομικού καθεστώτος. Σημειώνεται ότι ο Συνήγορος παράλληλα με τη γενική αρμοδιότητα αυτοψίας σε κάθε χώρο δημόσιας υπηρεσίας έχει και ειδική αρμοδιότητα πρόσβασης σε κάθε χώρο περιορισμού της ελευθερίας ως εθνικός μηχανισμός πρόληψης των βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης, βάσει κυρωθείσας διεθνούς συμβάσεως (Ν.4228/2014), που αποτελεί κανόνα υπέρτερης τυπικής ισχύος (άρθρ.28 παρ.1 Συντάγματος). Πέραν της Ανεξάρτητης Αρχής, ωστόσο, και άλλοι δημόσιοι, ρυθμιστικοί ή ελεγκτικοί φορείς, έχουν πρόσβαση στα κέντρα φιλοξενίας κατά λόγον αρμοδιότητας ως προς τις συνθήκες και διαδικασίες υποδοχής και αντίστοιχα οι αιτούντες πρέπει να έχουν δικαίωμα επικοινωνίας με αυτούς. Προτείνεται συνεπώς να υιοθετηθεί ευρύτερη διατύπωση, σύμφωνα με την προαναφερθείσα πρόβλεψη της Οδηγίας.

Επίσης, στην παρ. 5 του άρθρου γίνεται αναφορά σε απόφαση του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής η οποία δεν είναι σαφές εάν είναι ατομική ή κανονιστική.

Άρθρο 19

Παρ.2,3,4,5

Οι αποφάσεις για περιορισμό ή διακοπή παροχής υλικών συνθηκών και στέγασης σε αιτούντες, για διάφορους λόγους που συνδέονται με υπαίτια συμπεριφορά του αιτούντος, ακόμη και για «ιδιαιτέρα βίαιη συμπεριφορά» (παρ.2, 3 και 4) συνιστούν δυσμενή, κυρωτικά στην ουσία, μέτρα, για τα οποία ωστόσο δεν προσδιορίζεται σαφώς ο φορέας, δεδομένου ότι η παρ.5 του άρθρου αυτού ορίζει ότι λαμβάνονται από την αρμόδια αρχή Υποδοχής. Σύμφωνα όμως με τον ορισμό του άρθρ.3.β παραπάνω, «αρμόδιες αρχές υποδοχής» είναι δύο: η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης και η Δ/ση Προστασίας Αιτούντων Άσυλο της Γενικής Γραμματείας Μεταναστευτικής Πολιτικής. Θα πρέπει επομένως να προσδιοριστεί περαιτέρω πώς κατανέμεται η κυρωτική αρμοδιότητα του άρθρ.19 στις δύο αρμόδιες αρχές, προκειμένου η εξουσιοδότηση του νόμου προς άσκηση κυρωτικής αρμοδιότητας από τη Διοίκηση να είναι ειδική και ορισμένη.

Άρθρο 20

Στον ορισμό των ευάλωτων προσώπων με ειδικές ανάγκες υποδοχής, είχαμε επισημάνει ότι «υπάρχουν πολλές μορφές άσκησης βίας, ρατσιστικής ή λόγω φύλου ή ταυτότητας φύλου, με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική ακεραιότητα του ατόμου. Προκειμένου να υπάρχει μια σαφής προτροπή για ειδική μέριμνα υποδοχής ως προς ευάλωτα άτομα που χρήζουν διεθνή προστασία, θα πρέπει να υπάρξει παραπομπή στις έννοιες του άρθρου 10 του πδ 141/2013 (Α'226) με το οποίο προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των αλλοδαπών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας.» Είχαμε ζητήσει να λαμβάνονται ρητώς υπόψη οι έννοιες του άρθρ. 10 του πδ 141/2013. Ωστόσο, στο νυν προτεινόμενο σχέδιο γίνεται (παρ.2) παραπομπή στη διαδικασία ταυτοποίησης ευάλωτων προσώπων «κατ'άρθρ.9 του Ν.4375/2016 ανεξάρτητα από την εκτίμηση των αναγκών διεθνούς προστασίας βάσει του πδ 141/2013». Αφενός η διαδικασία προκαλεί σύγχυση διότι παραμένει διαφορετικός ο ορισμός των ευάλωτων προσώπων που ταυτοποιούνται κατά τις διαδικασίες πρώτης υποδοχής στο άρθρ.14 του Ν.4375. Αφετέρου, διατηρούμε την επιφύλαξή μας, ότι ως προς τον προσδιορισμό των ευάλωτων αιτούντων άσυλο για τις ειδικές ανάγκες υποδοχής της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι έννοιες του άρθρ. 10 του πδ 141/2013.

Στην παρ. 3 του άρθ. 20 ως αφηρητικό σημείο για την υπαγωγή στο ευνοϊκό καθεστώς των «ειδικών συνθηκών υποδοχής» αναφέρεται η «υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας». Η πρόβλεψη αυτή ενέχει τον κίνδυνο να θεωρηθούν ως μη δικαιούχοι υπαγωγής στις συνθήκες αυτές οι ανήλικοι που δεν έχουν υποβάλει τη σχετική αίτηση (σε αντίθεση με το καθεστώς που διασφαλίζεται με το άρθ. 4 παρ. 1: «ανεξάρτητα εάν έχουν

υποβάλλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, με την επιφύλαξη τυχόν ευνοϊκότερων διατάξεων», όπως προβλέπεται γενικά στο άρθρ. 4 παρ. 1).

Άρθρο 21

Στο σχέδιο (άρθρ. 21 παρ. 2) αντικαταστάθηκε με **πρόταση** του Συνηγούρου ο όρος «αμέλεια» από το «παραμέληση», που είναι και ο ορθότερος σε σχέση με το νόημα της διάταξης.

Άρθρο 22

Στο άρθρ. 22 του σχεδίου, διευκρινίζεται **σε συνέχεια** της σχετικής επισήμανσης της Αρχής μας, ότι ο κατά τόπο αρμόδιος Εισαγγελέας, παραμένει ως αρχικός παραλήπτης της ενημέρωσης ως προς την είσοδο ασυνόδευτου ή χωρισμένου ανηλίκου στη χώρα (μαζί με την «Αρμόδια Αρχή για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων»).

Στην περ. ζ' της παρ. 3 του άρθρ. 22 προβλέπεται ότι η Αρμόδια Αρχή για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων «μεριμνά για τη φιλοξενία των ασυνόδευτων ανηλίκων που έχουν συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος σε εποπτευόμενα διαμερίσματα». Από τη διατύπωση αυτή φαίνεται να προκύπτει (ή υπάρχει πιθανότητα να υποστηριχθεί ερμηνευτικά) ως «μονόδρομος» η ένταξη σε διαμερίσματα όλων των ανηλίκων άνω των 16. Εκφράζεται, επομένως, ο προβληματισμός ως προς το εάν είναι αυτή η πρόθεση του νομοθέτη ή αυτή η μορφή φιλοξενίας προβλέπεται απλά ως εναλλακτική της φιλοξενίας σε ξενώνες ασυνόδευτων ανηλίκων. Προτείνεται η αποσαφήνιση, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαίτερες ανάγκες των ανηλίκων, που είναι σκόπιμο να αξιολογούνται κατά περίπτωση.

Άρθρο 23

Η πρόβλεψη της πιστοποίησης θυμάτων βασανιστηρίων με ιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσοκομείο παραγνωρίζει το γεγονός ότι χρειάζεται ειδικευμένο ιατρικό και ψυχολογικό προσωπικό για τη διάγνωση θύματος βασανιστηρίων. Η πιστοποίηση των θυμάτων θα έπρεπε να ανατίθεται σε εξειδικευμένα κέντρα, χωρίς να αποκλείεται η ιδιωτική πρωτοβουλία ΜΚΟ. Η παρούσα διατύπωση για «νοσοκομεία» είναι ζήτημα εάν καλύπτει όλες τις υπάρχουσες δημόσιες δομές ιατρικής φροντίδας.

Άρθρο 24

Πέραν των προβλεπομένων προσφυγών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, θα ήταν σκόπιμη η πρόβλεψη δυνατότητας άσκησης ενδικοφανούς διοικητικής προσφυγής κατά των ίδιων αυτών πράξεων, δεδομένης της καθυστέρησης εκδίκασης των σχετικών διαφορών.

Περαιτέρω, δεν έγινε δεκτή η πρόταση του Συνηγούρου του Πολίτη, για πληρέστερη υποστήριξη των ανηλίκων (ή προσώπων που επικαλούνται την ανηλικότητά τους), με την εξασφάλιση δωρεάν νομικής βοήθειας στις σχετικές διαδικασίες. Στη βάση αυτή, προτείνεται η προσθήκη μιας τελευταίας παραγράφου στη σχετική διάταξη, η οποία θα μπορούσε να αναφέρει: «Ειδικά οι ανήλικοι αλλοδαποί λαμβάνουν δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση τόσο στις περιπτώσεις προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου όσο και στις περιπτώσεις διοικητικής προσφυγής. Την ίδια συνδρομή δικαιούται και το πρόσωπο που, αν και δήλωσε ότι είναι ανήλικο, στη συνέχεια κρίθηκε ενήλικο και, ως εκ τούτου, στερήθηκε τις ειδικές συνθήκες υποδοχής των άρθρων 20 ή 21».

Μέρος Γ΄

Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου-N.4375/16

Ως προς τις τροποποιήσεις που επέρχονται στις διαδικασίες του Ν.4375/16 στο Γ΄ μέρος του κατατεθέντος σχεδίου νόμου, με το **άρθρ.28**, ο Συνηγός αρκείται σε 3 γενικές παρατηρήσεις:

1.Με κάποιες από τις προτεινόμενες διατάξεις φαίνεται να περιορίζεται στην πράξη η πρόσβαση στην δικαστική προστασία των αιτούντων άσυλο. Χαρακτηριστικά:

-διατάξεις για πλασματικές επιδόσεις των αποφάσεων επί προσφυγής, ήτοι στον διοικητή του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης ή σε ειδικό δικτυακό τόπο με κωδικό παρακολούθησης για τον αιτούντα, της επιδόσεως πλασματικά συντελεσθείσας εντός 10 ημερών από την ανάρτηση.

- καθορισμός προθεσμίας 15 ημερών (αντί 60) στην πλασματική επίδοση λόγω λήξης ισχύος του δελτίου αιτούντος άσυλο (παρ.6 του άρθρ.61 Ν.4374/16), που συνδέεται με την αναστολή μέτρων αναγκαστικής απομάκρυνσης (παρ.4 του άρθρ.61), καταλείποντας σύντομο χρονικό περιθώριο για την προσφυγή στη δικαιοσύνη (παρ.14 άρθρ.28 του κατατεθέντος).

Είναι κατανοητή η ανάγκη εξορθολογισμού των διαδικασιών κράτησης-επανεισδοχής, η οποία ωστόσο σε μια ευνομούμενη πολιτεία δεν μπορεί να επιφέρει περιορισμούς σε βασικές δικαιοκρατικές εγγυήσεις, όπως είναι η δικαστική προστασία.

2. Στο ανωτέρω γενικότερο ζήτημα, σημειώνεται επίσης η διάταξη για απομάκρυνση δικαστών, άνευ αιτήσεώς τους, με ΚΥΑ από τις «Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών» της Αρχής Προσφυγών (παρ.3 άρθρ.28 του κατατεθέντος), διάταξη η οποία δημιουργεί εύλογα ερωτηματικά λόγω του χαρακτήρα της λειτουργίας των συγκεκριμένων διοικητικών επιτροπών, που συνδέεται με τη σύνθεσή της όπως έχει κριθεί νομολογιακά. Το ΣτΕ (Ολομ.1237-8/2017) έχει αποφανθεί υπέρ της οιονεί δικαιοδοτικής λειτουργίας των επιτροπών αυτών, λόγω της σύνθεσής της κατά τα 2/3 από διοικητικούς δικαστές, κρίνοντας ότι συνάδει με την Οδηγία 2013/32/ΕΕ.

3. Σημειώνουμε επίσης τη διάταξη με την οποία καταργείται η σύμφωνη γνώμη Τριμελούς Επιτροπής Επιλογής για τον Διοικητικό Διευθυντή της Αρχής Προσφυγών (εκπρόσωποι Συνηγόρου του Πολίτη, ΑΣΕΠ, ΑΕΙ) υπέρ της διακριτικής ευχέρειας επιλογής του αρμόδιου Υπουργού (παρ. 2 άρθρ.28 του κατατεθέντος). Η κατάργηση γνωμοδοτικού οργάνου με εκπροσώπους 2 συνταγματικά κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών φαίνεται να μειώνει τα εχέγγυα ανεξαρτησίας κατά την επιλογή αυτή (για τον ανεξάρτητο χαρακτήρα της Αρχής Προσφυγών (βλ. Οδηγία 2013/32/ΕΕ άρθρ.46 για “court or tribunal”).

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Άρθρο 31: Τροποποίηση του Ν. 4251/2014 (Α΄ 80)

Στο Μέρος Δ΄ του υπό ψήφιση νομοσχεδίου περιλαμβάνονται τροποποιήσεις της μεταναστευτικής νομοθεσίας (Ν. 4251/2014-Κώδικας Μετανάστευσης).

Οι τροποποιήσεις που εισάγονται με το παρόν σχέδιο είχαν αποτελέσει αντικείμενο σχολιασμού/παρέμβασής μας στο αρμόδιο υπουργείο και είχαν καταγραφεί στις ετήσιες εκθέσεις μας. Κάποιες εξ αυτών αποτιμώνται ως **θετικές** για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών, ωστόσο υπάρχουν προβληματισμοί και επιφυλάξεις για ορισμένα ζητήματα.

Ειδικότερα, οι τροποποιήσεις αφορούν κυρίως τα εξής ζητήματα:

Α) Προσαρμογή της μεταναστευτικής νομοθεσίας στο ν. 4356/2015 με σκοπό την παροχή της δυνατότητας άσκησης δικαιωμάτων που απορρέουν από τη σύναψη συμφώνου συμβίωσης.

Με τις διατάξεις του σχεδίου νόμου ενσωματώνονται στον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής ένταξης οι συνέπειες από την αναγνώριση με το ν. 4356/2015 του συμφώνου συμβίωσης μεταξύ συντρόφων ανεξαρτήτως φύλου, ώστε αυτοί να αναγνωρίζονται ως μέλη οικογένειας: α) Έλληνα, β) υπηκόου ΕΕ και γ) υπηκόων τρίτων χωρών (κατόχων συγκεκριμένων κατηγοριών αδειών διαμονής). Οι εν λόγω διατάξεις κρίνονται εύλογες και ιδιαίτερος θετικές, καθώς εναρμονίζουν το Ν. 4251/2014 με τις ρυθμίσεις περί του συμφώνου συμβίωσης και κατοχυρώνουν στα μέρη του συμφώνου συμβίωσης όλα τα δικαιώματα των συζύγων που απορρέουν από άλλες διατάξεις νόμων.

Σημειώνεται ωστόσο η επιφύλαξη της Αρχής ως προς την προτεινόμενη κατάργηση της ΚΥΑ 23443/2011 (*Καθορισμός του τύπου άδειας διαμονής που χορηγείται σε υπηκόους τρίτων χωρών συντρόφους πολίτη της ΕΕ ή Έλληνα, με τον οποίο διατηρούν σταθερή σχέση προσηκόντως αποδεδειγμένη*.) Και αυτό διότι ενδέχεται να δημιουργήσει πρόβλημα στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει σύμφωνο συμβίωσης, αλλά ωστόσο οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αποδείξουν «προσηκόντως» τη συμβίωση και τη σχέση με οποιοδήποτε δικαιολογητικό έγγραφο.

Β) Αναδιαμόρφωση των διατάξεων που αφορούν τη χορήγηση αδειών διαμονής για εξαιρετικούς λόγους.

Ειδικότερα, ως θετικές αποτιμώνται οι διατάξεις στο σκέλος που αφορά το γεγονός ότι: α) οι άδειες αυτές θα χορηγούνται με διάρκεια τριετίας αντί της διετίας που ίσχυε μέχρι τώρα, με καταβολή ωστόσο του ίδιου ύψους παραβόλου και β) η διαδικασία απλουστεύεται καθόσον θα απαιτείται μόνον η απόδειξη του πραγματικού γεγονότος της διαμονής στην επικράτεια των ενδιαφερομένων για επτά συνεχόμενα έτη, χωρίς την απόδειξη ύπαρξης και των ιδιαίτερων δεσμών με τη χώρα.

Όστόσο, η Αρχή διατυπώνει τις αντιρρήσεις της στο μέρος που αφορά:

α) στην ρύθμιση που ορίζει ότι ο τύπος αυτός της άδειας διαμονής χορηγείται «*άπαξ*». Με την αυστηρή εφαρμογή αυτού του κανόνα, πολίτες τρίτων χωρών με πραγματικά ισχυρούς δεσμούς με την Ελλάδα, κινδυνεύουν να αποκλειστούν στο μέλλον από οποιαδήποτε επαναφορά τους σε καθεστώς νομιμότητας, επειδή οποιαδήποτε στιγμή στο παρελθόν έκαναν χρήση των διατάξεων για εξαιρετικούς λόγους. Μια τέτοια ρύθμιση έχει ανεπιεική χαρακτήρα στον βαθμό που εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τις ιδιαίτερες περιστάσεις στις οποίες έχει περιέλθει ή τους ιδιαίτερους όρους που συντρέχουν στο πρόσωπο ορισμένου ενδιαφερόμενου και δεν παρέχει καμία ευελιξία στην διοίκηση.

β) Καταργείται η ρύθμιση με την οποία χορηγείτο η άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους σε πολίτες τρίτων χωρών που κατείχαν προηγούμενο ληγμένο οριστικό τίτλο διαμονής κατά την τελευταία δεκαετία. Με την ρύθμιση αυτή είχε θεσμοθετηθεί ευκολότερη και ταχύτερη διαδικασία επαναφοράς στη νομιμότητα, όσων ήταν κατά το παρελθόν νομίμως διαμένοντες. Η επικείμενη κατάργηση αυτής της ρύθμισης, θα λειτουργήσει -σε μεγάλη μερίδα υπηκόων τρίτων χωρών κατόχων ληγμένων τίτλων διαμονής- αποτρεπτικά και αποθαρρυντικά από την επαναφορά τους στην νομιμότητα αφού πλέον θα εξομοιωθούν, στις διαδικασίες νομιμοποίησης, με τους λοιπούς αλλοδαπούς που ποτέ δεν είχαν νόμιμη παραμονή στην χώρα. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι θα υπάρξουν και περιπτώσεις αυτής της κατηγορίας που πιθανά να στερηθούν της δυνατότητας υποβολής σχετικού αιτήματος, εφόσον ο χρόνος διαμονής στην χώρα θα υπολείπεται της επταετίας.

γ) Καταργείται η ρύθμιση με την οποία χορηγείται η άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους σε πολίτες τρίτων χωρών που προσκομίζουν θεώρηση εισόδου, η οποία έχει χορηγηθεί από ελληνική προξενική αρχή τουλάχιστον τρία έτη πριν την υποβολή σχετικού αιτήματος, γεγονός το οποίο οδηγεί εν τοις πράγμασι σε απώλεια δικαιώματος νομιμοποίησης.

Γ) Τροποποίηση διατάξεων που αφορούν τη χορήγηση αδειών διαμονής σε γονείς ανήλικων ημεδαπών.

Με το παρόν σχέδιο νόμο προβλέπεται η κατάργηση της ρύθμισης της περ. ζ της παρ. 1 του άρθρου 19 Α του Ν. 4251/2014, για τη χορήγηση άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στους γονείς ανήλικων ημεδαπών από την Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Αντί της έως σήμερα ρύθμισης αυτής, προτείνεται η συμπερίληψη των γονέων ανήλικων ημεδαπών στις διατάξεις περί χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, μεταφέροντας έτσι τη χορήγηση της άδειας αυτής στο πεδίο της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης και βέβαια αυξάνοντας σημαντικά το κόστος της, λόγω της καταβολής παραβόλου ύψους 300 ευρώ, το οποίο δεν απαιτείτο με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Περαιτέρω, από το περιεχόμενο του προτεινόμενου νέου άρθρου, δεν προκύπτει το είδος της βεβαίωσης υποβολής αιτήματος που χορηγείται στον ενδιαφερόμενο.

Θετικό στοιχείο βεβαίως αποτελεί το γεγονός ότι με την εν λόγω διάταξη, η οποία κινείται στη λογική της αποκέντρωσης, διευκολύνονται οι ενδιαφερόμενοι που μέχρι σήμερα καλούνται να προσέλθουν οπωσδήποτε στην Αθήνα για να υποβάλουν το σχετικό αίτημα, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους.

Ο Συνήγορος, σταθμίζοντας τα ανωτέρω, θεωρεί σκόπιμο οι ρυθμίσεις για τους γονείς που περιέχονται στο Ν. 4251/2014 να παραμείνουν ως έχουν.

Δ) Οργανωτική αναδιάρθρωση Επιτροπών με αρμοδιότητα την εξέταση ζητημάτων που αφορούν τους στερούμενους διαβατηρίου.

Το ζήτημα αυτό είχε απασχολήσει επί μακρόν το Συνήγορο, καθότι είχε γίνει αποδέκτης αναφορών υπηκόων τρίτων χωρών, στερούμενων διαβατηρίων, των οποίων το αίτημα για χορήγηση άδειας διαμονής καθυστερούσε, εξ αιτίας της μη συνεδρίασης της Ειδικής Τριμελούς Επιτροπής του άρθρου 134 παρ. 2 Ν. 4251/2014, η οποία γνωμοδοτεί περί της ύπαρξης προσωρινής ή μόνιμης αντικειμενικής αδυναμίας προσκόμισης ισχυρού διαβατηρίου. Η λειτουργία της Επιτροπής αυτής ήταν ανέκαθεν προβληματική, λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων στις συνεδριάσεις της. Το πρόβλημα δε, επιτάθηκε, καθώς, μετά την σύσταση του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής τον Νοέμβριο 2016 δεν έχει συγκροτηθεί. Αποτέλεσμα αυτού είναι να παραμένουν σε εκκρεμότητα τα αιτήματα για χορήγηση άδειας διαμονής, με συνέπεια την δημιουργία προβλημάτων στον καθημερινό βίο των ενδιαφερομένων. Με το παρόν νομοσχέδιο, καταργείται η εν λόγω Επιτροπή και το αντικείμενό της πλέον ανατίθεται στις Επιτροπές Μετανάστευσης του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων αντίστοιχα. Η αποκέντρωση του εν λόγω αντικειμένου αποτελεί θετική εξέλιξη, καθώς αναμένεται να επιφέρει επίπτωση στην εξέταση σχετικών αιτημάτων χορήγησης/ανανέωσης αδειών αλλοδαπών στερούμενων διαβατηρίου.

Ε) Ονοματοδοσία τέκνων που γεννήθηκαν στην Ελλάδα

Με το άρ.31 παρ.8 προστίθεται (με αρίθμηση θ) στις εξαιρέσεις της παρ.2 του κανόνα απαγόρευσης συναλλαγής με πολίτες τρίτης χώρας, που στερούνται εγγράφων νόμιμης διαμονής, της πρώτης παραγράφου του άρ.26 Ν.4251/2014, η ονοματοδοσία των τέκνων τους που γεννήθηκαν στην Ελλάδα ενώπιον του αρμόδιου ληξιάρχου. Παρόλο που ο Συνήγορος είχε προτείνει, ως ορθότερη, την εισαγωγής ρητής διευκρινιστικής διάταξης ότι η ονοματοδοσία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρ.26 παρ.1, διότι η καταχώρησή της ως υποχρέωση των ΟΤΑ δεν συνιστά συναλλαγή με τη διοίκηση, ωστόσο η λύση που επιλέχθηκε είναι σε θέση να αποκαταστήσει το δικαίωμα στην ταυτότητα μεγάλου αριθμού αλλοδαπών ανηλίκων, που στερούνται κυρίου ονόματος, εξαιτίας της άρνησης της διοίκησης να δεχθεί τις δηλώσεις ονοματοδοσίας των γονέων τους και γι'αυτό το λόγο κρίνεται θετική.

Εν κατακλείδι, ως προς το Δ' μέρος του σχεδίου νόμου, η Αρχή κρίνει ως θετική εξέλιξη την εναρμόνιση του κώδικα Μετανάστευσης με τις ρυθμίσεις περί του συμφώνου συμβίωσης που περιλαμβάνονται στο ν. 4356/2015, ώστε οι σύντροφοι αυτοί να αναγνωρίζονται ως μέλη οικογένειας.

Επίσης ως θετική εξέλιξη κρίνεται η κατάργηση της ειδικής Επιτροπής στερούμενων διαβατηρίων και η ανάθεση της αρμοδιότητας αυτής (διερεύνηση της ύπαρξης προσωρινής ή μόνιμης αντικειμενικής αδυναμίας προσκόμισης διαβατηρίου από πολίτες τρίτων χωρών που αιτούνται χορήγηση ή ανανέωση άδειας διαμονής), στις Επιτροπές Μετανάστευσης τόσο του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής όσο και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

Αντίθετα, ως αρνητική εξέλιξη η Αρχή καταγράφει την αυστηροποίηση του θεσμικού πλαισίου που αφορά την αδειοδότηση της διαμονής των γονέων ανήλικων ημεδαπών.

Επιφυλάξεις διατηρεί η Αρχή στην αλλαγή του καθεστώτος χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, όπως αναφέρεται παραπάνω.

Τέλος, επισημαίνεται ότι στο εν λόγω σχέδιο νόμου, παραλείφθηκε ρύθμιση με την οποία παρέχεται στα μέλη οικογένειας συντηρούντος υπηκόου τρίτης χώρας πρόσβαση στην αγορά εργασίας από την αρχική χορήγηση άδειας διαμονής, όπως είχε προβλεφθεί αρχικά στο εν λόγω σχέδιο νόμου, κατά το διάστημα της διαβούλευσης.

Εν όψει της συζήτησης του σχεδίου νόμου στο Εθνικό Κοινοβούλιο, είμαστε στη διάθεσή σας να αναπτύξουμε διεξοδικότερα τις θέσεις μας στην αρμόδια Επιτροπή.